

Gemeente Winsum

B1564CA1/20150921

Verantwoording

Projectnaam : Evaluatie begraafbeleid | gemeente Winsum

Projectnummer : B1564CA1

Documentnummer : B1564CA1/20150921

Status : Definitief

Versie : 1.1

Datum : 21 september 2015

Opdrachtgever : Gemeente Winsum

Postadres : Postbus 10

Postcode & Plaats : 9950 AA WINSUM

Contactpersoon : de heer K. Schuurman

Telefoonnummer : 0595-447777

E-mail : k.schuurman@winsum.nl

Auteur(s) : M. van Haren

Controle : L. Verburg

Akkoord :

Vrijgave : R. Otten

...voor ingenieu[r]s advies.

Samenvatting

Gemeente Winsum heeft acht begraafplaatsen in beheer. Voor deze begraafplaatsen heeft de gemeente in 2011 begraafbeleid vastgesteld (document “Begraven en Begraafplaatsen in de Gemeente Winsum”, 2011) waaruit circa 35 maatregelen voortkwamen. De gemeenteraad van Winsum heeft verzocht het begraafbeleid vanaf dat tijdstip tot op heden te evalueren. De vraagstelling die middels deze beleidsevaluatie beantwoord wordt, luidt:

- Zijn de doelstellingen van het in 2011 vastgestelde gemeentelijke begraafbeleid gehaald?
- Zijn er knelpunten aan te wijzen, zo ja, moeten maatregelen worden getroffen om het beleid alsnog te effectueren?
- Welke conclusies en aanbevelingen zijn er ten aanzien van toekomstig beleid?

De gemeentelijke doelstellingen zijn als volgt omschreven:

- Nu en in de toekomst voorzien in voldoende beschikbare begraafcapaciteit.
- Vanaf moment vaststellen beleid alleen nog graven met uitsluitend grafrecht voor bepaalde tijd uitgeven.
- Bereiken 90 – 100% kostendekkende begraafplaats exploitatie.
- Afstoten niet-verplichte dienstverlening.
- Aanpassen beheerniveau begraafplaatsen.

De maatregelen ten aanzien van het voorzien in voldoende beschikbare begraafcapaciteit, die de gemeente sinds het vaststellen van het beleid in 2011 genomen heeft, hebben voor de drie begraafplaatsen Winsum, Feerwerd en Baflo onvoldoende effect gehad. Er zijn geen graven geruimd om opnieuw in gebruik te nemen, de resterende beschikbare capaciteit is te beperkt om in de toekomst in de begraafbehoefte te voorzien.

De effecten van de tweede beleidsmaatregel (het alleen nog uitgeven van graven met uitsluitend grafrecht) kunnen pas op middellange termijn gemeten worden en zijn thans nog niet aan de orde.

Gemeente Winsum is er niet in geslaagd de beoogde einddoelen met betrekking tot de kostendekkendheid van de begraafplaats exploitatie te bereiken. Van de genomen maatregelen heeft een aantal pas op de langere termijn effect op de begraafplaats exploitatie, andere maatregelen hebben niet het gewenste effect gehad of zijn in het geheel niet uitgevoerd. Het gegeven dat de gemeente niet kan beschikken over een effectief administratiesysteem is hierin een groot probleem.

Ten aanzien van de kostendekkendheid van de begraafplaats exploitatie wordt gesteld dat deze slechts marginaal verbeterd is (van 37,3% naar 37,6%) ondanks relatief hoge tarieven.

De daling van het aantal lijkbezorgingen heeft een versterkend effect en is een punt van zorg wanneer het verhogen van de begraaf tarieven leidt tot een verdere afname van het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen en een vicieuze beweging ontstaat.

De gemeente is deels geslaagd in de beleidsopzet op het punt van de versoberde dienstverlening en het beheerniveau. Alleen de noodzakelijke dienstverlening wordt nog aangeboden zonder dat dit de beleving van de begraafplaatsen sterk heeft aangetast. Deze maatregel is erop gericht de lasten voor de gemeente te verlagen en tegelijkertijd de baten te verhogen. Wel heeft een deel van de nabestaanden en rechthebbenden moeite met de wijze waarop gemeente Winsum omgaat met de looptijd van gereserveerde graven (verdwijnen optierecht) en de (in hun ogen) korte grafrechttermijnen.

De beoogde bezuinigingen en de gewijzigde toerekening van kosten hebben geen werkelijk effect gehad op de omvang van de beheerkosten van de begraafplaatsen. De besparingen hebben immers niet geleid tot een sterke stijging van de kostendekkendheid. Het eenmalig versoberen van het beheer en onderhoud heeft in andere woorden in onvoldoende mate geleid tot werkelijke besparingen.

Voorgaande conclusies hebben geleid tot de volgende aanbevelingen.

1. Handhaving van het in 2011 vastgestelde beleid in hoofdlijnen.
2. Alsnog uitvoering geven aan alle aspecten van het in 2011 vastgestelde beleid waaraan in eerste instantie geen uitvoering is gegeven. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan het afstemmen van de begraafcapaciteit op de begraafbegraafbehoefte. Het actualiseren en implementeren van het begraafplaats administratiesysteem vormt hier het belangrijkste aspect.
3. Gemeente Winsum kan haar doelstelling ten aanzien van het behalen van kostendekkendheid bevorderen door te streven naar een koppeling van kostencomponenten aan batencomponenten (om transparantie en een specifieke kostenverdeling te bereiken en om de doorberekening van de lasten naar batencomponenten en tarieven mogelijk te maken).

De overstijgende gemeentelijke beleidskeuze ten aanzien van het (niet) schrijven van uren en het (niet) toerekenen van kosten naar kostencomponenten bemoeilijkt echter de doelstelling een volledige kostendekking van de begraafplaatsen te realiseren. Geadviseerd wordt een keuze te maken om alsnog de uren en kosten ten behoeve van de begraafplaatsen/lijkbezorging inzichtelijk te maken of het streven naar een volledige kostendekking voor de begraafplaatsen los te laten. In het verlengde van de keuze een volledige kostendekking los te laten is het wenselijk begraaf tarieven te hanteren die aansluiting vinden bij tarieven uit de regio. Daarnaast is het mogelijk voordeel en besparingen te zoeken in aanbestedingen van uit te besteden werk en via het afstoten van (gesloten) begraafplaatsen uit de exploitatie.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Centrale vraag	7
1.3	Leeswijzer	7
2	Resultaat beleidsevaluatie begraafplaatsen Winsum	8
2.1	Doelstellingen behaald?	8
2.1.1	Ten aanzien van begraafbehoefte en –capaciteit:.....	8
2.1.2	Ten aanzien van de kostendekkendheid van de exploitatie:	8
2.1.3	Ten aanzien van kwaliteit van dienstverlening	9
2.2	Conclusies en aanbevelingen toekomstig beleid	9
2.2.1	Knelpunten en conclusies	9
2.2.2	Niet uitgevoerde beleidsmaatregelen	10
2.2.3	Aanbevelingen	11
2.2.4	Vervolgstappen	11
3	Analyse van de onderzoeksresultaten	12
3.1	Oorspronkelijke beleidsuitgangspunten 2011	12
3.2	Effecten van het oorspronkelijke beleid 2011	14
3.2.1	Behoefte en capaciteit:	14
3.2.2	Begraafplaats exploitatie:	15
3.2.3	Kwaliteit van dienstverlening.....	16
3.3	Analyse van het beleid 2011	17
Bijlage A.	Berekeningen begraafbehoefte en capaciteit	19
Bijlage B.	Exploitatieanalyse	23
Bijlage C.	Kwaliteit van dienstverlening	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeente Winsum heeft acht begraafplaatsen in beheer. Voor deze begraafplaatsen heeft de gemeente in 2011 begraafbeleid vastgesteld (document “Begraven en Begraafplaatsen in de Gemeente Winsum”, 2011) waaruit circa 35 maatregelen voortkwamen. De gemeenteraad van Winsum heeft verzocht het begraafbeleid vanaf dat tijdstip tot op heden te evalueren.

De raad wenst hierbij inzicht in het behalen van de oorspronkelijke beleidsdoelstellingen op het vlak van begraafbehoefte en -capaciteit, de financiën, maar ook de beleidsdoelstellingen die betrekking hebben op de kwaliteit van de begraafplaatsen en dienstverlening in dat kader.

1.2 Centrale vraag

De vraagstelling die middels deze beleidsevaluatie beantwoordt wordt, luidt:

- Zijn de doelstellingen van het in 2011 vastgestelde gemeentelijke begraafbeleid gehaald?
- Zijn er knelpunten aan te wijzen, zo ja, moeten maatregelen worden getroffen om het beleid alsnog te effectueren?
- Welke conclusies en aanbevelingen zijn er ten aanzien van toekomstig beleid?

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage bevat drie hoofdstukken. In hoofdstuk 2 vindt beantwoording van de in hoofdstuk 1 gestelde centrale vragen plaats. De analyse van het huidige beleid is uiteengezet in hoofdstuk 3. Dit hoofdstuk vormt feitelijk de onderbouwing van de aanbevelingen en de vervolgstappen die de gemeente dient te nemen na de beleidsevaluatie. In de analyse worden verbanden tussen de beleidsonderdelen belicht en worden knelpunten benoemd die risico's vormen bij de beleidsuitvoering of die tot gevolg hebben dat de gemeente Winsum haar doelen op dit vlak niet haalt. Berekeningen op het gebied van behoefte en capaciteit maar ook ten aanzien van de begraafplaats exploitatie en de uitwerkingen van gesprekken zijn opgenomen in de bijlagen A, B en C.

2 Resultaat beleidsevaluatie begraafplaatsen Winsum

2.1 Doelstellingen behaald?

2.1.1 Ten aanzien van begraafbehoefte en –capaciteit:

De gemeentelijke doelstellingen zijn als volgt omschreven:

- Nu en in de toekomst voorzien in voldoende beschikbare begraafcapaciteit.
- Vanaf moment vaststellen beleid alleen nog graven met uitsluitend grafrecht voor bepaalde tijd uitgeven.

De maatregelen, die de gemeente sinds het vaststellen van het beleid in 2011 genomen heeft, hebben voor de drie begraafplaatsen Winsum, Feerwerd en Baflo onvoldoende effect gehad. Het ruimen van graven om ze opnieuw in gebruik te nemen heeft niet plaatsgevonden, de resterende beschikbare capaciteit is te beperkt om in de toekomst in de begraafbehoefte te voorzien.

Op korte termijn zullen voor de begraafplaatsen Winsum en Feerwerd, en in een later stadium ook voor begraafplaats Baflo, maatregelen noodzakelijk zijn om begraafcapaciteit beschikbaar te maken. De effecten van de tweede beleidsmaatregel (het alleen nog uitgeven van graven met uitsluitend grafrecht) kunnen pas op middellange termijn gemeten worden en zijn thans nog niet aan de orde.

Op de begraafplaatsen in de overige kernen lijkt de gemeente aan de beleidsdoelstelling te voldoen. Aangenomen wordt echter dat hier de teruglopende behoefte aan het begraafplaatsgebruik de reden is dat de gemeente hier kan voorzien in voldoende beschikbare begraafcapaciteit. Maatregelen hebben hier immers niet plaatsgevonden.

2.1.2 Ten aanzien van de kostendekkendheid van de exploitatie:

De gemeentelijke doelstellingen zijn als volgt omschreven:

- Aanpassen beheerniveau begraafplaatsen.
- Bereiken 90 – 100% kostendekkende begraafplaats exploitatie.

Gemeente Winsum is er niet in geslaagd de beoogde einddoelen met betrekking tot de begraafplaats exploitatie te bereiken. Van de genomen maatregelen heeft een aantal pas op de langere termijn effect op de begraafplaats exploitatie, andere maatregelen hebben niet het gewenste effect gehad of zijn in het geheel niet uitgevoerd.

De daling van het aantal lijkbezorgingen heeft een versterkend negatief effect en is een punt van zorg wanneer het verhogen van de begraafstarieven leidt tot een verdere afname van het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen en een vicieuze beweging ontstaat.

Ten aanzien van de kostendekkendheid van de begraafplaats exploitatie wordt gesteld dat deze slechts marginaal verbeterd is (van 37,3% naar 37,6%). Het beoogde doel (90% tot 100% kostendekkendheid) is bij lange na niet gehaald. De uitgevoerde maatregelen hebben (schijnbaar) geen effect gehad of de potentiële invloed van de maatregelen die niet zijn uitgevoerd wordt te node gemist, en wel zodanig dat in dit opzicht in de praktijk niet van een verbetering kan worden gesproken.

Met name het gegeven dat de gemeente niet kan beschikken over een effectief administratiesysteem is een groot probleem. De administratie is in zoverre actueel dat bekend is welke personen op welke locatie begraven zijn maar een groot deel van de rechthebbenden op de graven is onbekend. Het naspeuren van de rechthebbenden of aspirant-rechthebbenden wordt bemoeilijkt omdat de begraafplaatsadministratie niet gekoppeld is aan de BRP van de gemeente.

De gemeente ziet zich eveneens geconfronteerd met een terugloop van het gebruik van de begraafplaatsen (minder baten) in combinatie met het in stand houden van een groot begraafoppervlak (gelijkblijvende, hoge lasten) ondanks relatief hoge begraafstarieven.

2.1.3 Ten aanzien van kwaliteit van dienstverlening

De gemeentelijke doelstellingen werden als volgt omschreven:

- Afstoten niet-verplichte dienstverlening.
- Aanpassen beheerniveau begraafplaatsen.

De gemeente is deels geslaagd in de beleidsopzet op dit punt. Bijna alle, eenvoudig te realiseren maatregelen zijn uitgevoerd. Sommige zaken (zoals het staken van de financiële bijdrage aan het uitvaartcentrum te Baflo) zijn nog niet afgerond.

Alleen de noodzakelijke dienstverlening wordt op de begraafplaatsen nog aangeboden zonder dat dit de beleving van de begraafplaatsen sterk heeft aangetast. Vereenvoudigingen van de dienstverlening is zelfs verwelkomd als positieve kans en als verbreding van de keuze van de nabestaanden, met name bij de verruimde toepassingsmogelijkheid van bepaalde typen grafbedekking op alle grafvelden. Wel heeft een deel van de nabestaanden en rechthebbenden moeite met de wijze waarop gemeente Winsum omgaat met de looptijd van gereserveerde graven (het verdwijnen van het optierecht) en de (in hun ogen) korte grafrechttermijnen.

De beoogde bezuinigingen en de gewijzigde toerekening van kosten hebben geen werkelijk effect gehad op de omvang van de beheerkosten van de begraafplaatsen. De besparingen hebben immers niet geleid tot een sterke stijging van de kostendekkendheid. Het eenmalig versoberen van het beheer en onderhoud heeft in andere woorden in onvoldoende mate geleid tot werkelijke besparingen.

2.2 Conclusies en aanbevelingen toekomstig beleid

2.2.1 Knelpunten en conclusies

De grootste knelpunten ten aanzien van het gevoerde beleid zijn: het beschikbaar laten komen van de begraafcapaciteit en het beheersen van de lasten en baten. De begraafplaatsadministratie en de financiële administratie spelen in beide situaties een essentiële rol.

Het beschikbaar laten komen van begraafcapaciteit binnen het huidige beleid vraagt om een effectieve en efficiënte aanschrijving van (aspirant)rechthebbenden. Dit is het grootste knelpunt: het ontbreekt de gemeente aan een administratiesysteem dat zowel actueel, effectief en efficiënt is (zoals beschreven onder punt 2.1.2). Dit beleidsonderdeel is niet uitgevoerd. Voorts vormt de wijze waarop de gemeente haar communicatie verzorgt een probleem. Een recente aanschrijving van rechthebbenden toonde aan dat de gemeente nog zoekende is naar de juiste benaderingsvorm.

Ten aanzien van het beheersen van de lasten en de baten bestaat de noodzaak voor transparantie binnen de koppeling van lastencomponenten. Dit betreft het geheel van lasten die toegewezen worden aan een 'hoofdstuk' en die gekoppeld worden aan batencomponenten (de verzameling van diensten en producten die zorgen voor opbrengsten in de vorm van leges). Door een component-gestuurde begraafplaats exploitatie kunnen begraafstarieven eenvoudig verantwoord worden aan de burger. Er vindt een eerlijkere verdeling plaats van de kosten per gebruiker van de begraafplaats.

Voorts worden ingrepen in de begraafplaats exploitatie direct zichtbaar per onderdeel, wederom met een eerlijke verdeling per gebruiker als resultaat. De verdeling aan de hand van componenten biedt de gemeente eveneens de mogelijkheid om overwegingen te maken over de mate van kostendekking per component of over de mate waarin bepaalde kosten moeten worden toegerekend aan de begraafplaatsen. Met andere woorden, het biedt de gemeente handvatten in beantwoording van de vraag in welke mate de begraafplaats kostendekkend dient te zijn wanneer de begraafplaatsen gemeentelijke belangen dienen die de belangen van de rechthebbenden op de begraafplaatsen overstijgen.

Als voorbeeld wordt de aanwezigheid van vele graven met grafrechten voor onbepaalde tijd genomen. Deze graven drijven de kosten voor het begraafplaatsbeheer op zorgen niet voor inkomsten. Het beheer van deze graven en het oppervlak dat ze vertegenwoordigen komt voor rekening van de betalende rechthebbenden terwijl die daar geen belang bij hebben. De graven voor onbepaalde tijd zijn in dat opzicht van gemeentelijk belang (ze overstijgen het belang van de rechthebbenden) en zouden vanuit de algemene middelen beheerd dienen te worden.

Bij gebruikmaking van de transparante componentenopbouw is het voor de gemeente eenvoudiger om besparingskansen te vinden en daar doelen aan te verbinden.

Geconcludeerd wordt dat zulke wijze van kostentoerekening binnen het geheel van de gemeentelijke financiële huishouding niet voorkomt en dat dit principe binnen de gemeente Winsum niet geldt. Dit gegeven maakt dat de gevraagde transparantie niet bereikt wordt en kan worden op gemeentelijk niveau noch begraafplaatsniveau.

Een laatste knelpunt betreft het afgenomen gebruik van de begraafplaatsen. Dit gegeven trekt een zware wissel op de begraafplaats exploitatie. Onduidelijk is of de hoge begraafstarieven hiertoe de aanleiding zijn, de versoberde dienstverlening, de dalende bevolkingscijfers in de regio of dat juist andere, maatschappelijke trends de oorzaak vormen.

2.2.2 Niet uitgevoerde beleidsmaatregelen

De niet-uitgevoerde maatregelen (oranje gemarkeerd in tabel 1) zijn, behalve het updaten en vervolledigen van de begraafplaatsadministratie, het aanpassen van de gemeentelijke exploitatie ten aanzien van de kostencomponent 'begraafplaatsonderhoud' en het koppelen van deze component aan een relevant tarief, van secundair belang.

De selectie van cultuurhistorische waarden op de begraafplaatsen, het stopzetten van de gemeentelijke bijdrage aan het uitvaartcentrum te Baflo en de voorgenomen gefaseerde tariefsverhoging hebben geen betrekking op de wezenlijke knelpunten ten aanzien van het begraafplaatsbeleid. Ze dienen echter wel uitgevoerd te worden om tot uitvoering van het beleid te komen.

Het fasegewijs verhogen van de begraafstarieven is met recht geparkeerd: het is momenteel onduidelijk of herziening van de begraafplaats exploitatie en mogelijke wijzigingen in de toerekening van kosten leidt tot dezelfde conclusie. Tevens is het effect van tariefsverhoging op het toch al dalende gebruik van de begraafplaatsen onbekend en daarom reden dit aspect nader te beschouwen.

2.2.3 Aanbevelingen

Op basis van de voorgaande conclusies wordt voor gemeente Winsum tot de volgende aanbevelingen gekomen.

1. Handhaving van het in 2011 vastgestelde beleid in hoofdlijnen.
2. Alsnog uitvoering geven aan alle aspecten van het in 2011 vastgestelde beleid waaraan in eerste instantie geen uitvoering is gegeven. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan het afstemmen van de begraafcapaciteit op de begraafbegraafbehoefte. Het actualiseren en implementeren van het begraafplaats administratiesysteem vormt hier het belangrijkste aspect. Het primaire doel is het aanschrijven van rechthebbenden om inkomsten te genereren.
Het secundaire doel betreft het inzichtelijk maken (en juridisch vastleggen) van het opzeggen van grafrechten teneinde begraafcapaciteit beschikbaar te maken middels het ruimen van graven.
De gemeente draagt hierbij zorg voor een tactvolle en gepaste communicatie met nabestaanden en streeft optimale transparantie na.
3. Gemeente Winsum kan haar doelstelling ten aanzien van het behalen van kostendekkendheid bevorderen door te streven naar een koppeling van kostencomponenten aan batencomponenten (om transparantie en een specifieke kostenverdeling te bereiken en om de doorberekening van de lasten naar batencomponenten en tarieven mogelijk te maken).
De overstijgende gemeentelijke beleidskeuze ten aanzien van het (niet) schrijven van uren en het (niet) toerekenen van kosten naar kostencomponenten bemoeilijkt echter de doelstelling een volledige kostendekking van de begraafplaatsen te realiseren. Geadviseerd wordt een keuze te maken om alsnog de uren en kosten ten behoeve van de begraafplaatsen/lijkbezorging inzichtelijk te maken of het streven naar een volledige kostendekking voor de begraafplaatsen los te laten. In het verlengde van de keuze een volledige kostendekking los te laten is het wenselijk begraafstarieven te hanteren die aansluiting vinden bij tarieven uit de regio. Daarnaast is het mogelijk voordeel en besparingen te zoeken in aanbestedingen van uit te besteden werk en via het afstoten van (gesloten)begraafplaatsen uit de exploitatie.

2.2.4 Vervolgstappen

Om voorgaande aanbevelingen uit te voeren worden de volgende vervolgstappen voorgesteld.

- Beschikbaar maken van financiële middelen en menskracht.
- Actualiseren, complementeren en invoeren gegevens begraafplaatsadministratie in een aan het BRP gekoppeld financieel-administratief systeem voorzien van een koppeling met tekeningen van de begraafplaatsen.
- Herzien begraafplaats exploitatie, tarieven afstemmen op het regionale prijspeil.
- Herzien kostendekkendheid van begraven en bezuinigingsopdracht, zoeken naar besparingsmogelijkheden op basis van aanbesteding en besparing door afstoting oppervlak.
- Innen leges, verwerken opzeggingen grafrechten.
- Voorbereiden ruimingsplan.
- Uitvoering geven aan ruimingsplan.

3 Analyse van de onderzoeksresultaten

3.1 Oorspronkelijke beleidsuitgangspunten 2011

Het begraafplaatsbeleid van Winsum zoals dat in 2011 was vastgesteld, richt zich op drie factoren. Dit betreft de begraafbehoefte en capaciteit, exploitatie en kwaliteit van dienstverlening. De beleidsuitgangspunten en de onderlinge raakvlakken van deze punten alsmede de stand van zaken ten aanzien van de uitvoering van de beleidsmaatregelen die hieraan verbonden zijn, zijn in navolgend tabel uiteen gezet.

Tabel 1: Beleidsuitgangspunten gemeente Winsum 2011

	Beleidsuitgangspunt	Doelstelling concreet	Relatie behoefte en capaciteit	Relatie exploitatie	Relatie kwaliteit van dienstverlening	Status
3.1	Nu en in de toekomst voorzien in voldoende beschikbare begraafcapaciteit.					
	Handhaven huidige vormen van begraven, aanwijzen strooiveld Adorp.	Voorkomen extra oppervlaktebeslag door aanbod nieuwe lijkbezorgingsvormen.	X			Uitvoering aan gegeven.
	Waar mogelijk graven ruimen. Graven van partners worden na afloop van de termijn alleen gezamenlijk geruimd.	Actief ruimen om capaciteit beschikbaar te maken.	X			Uitvoering aan gegeven.
	Graven die cultuurhistorische waarden vertegenwoordigen, worden geselecteerd om ze te behouden.	Behoud cultuurhistorische waarden.	X			Criteria zijn vastgesteld, de feitelijke selectie is onderhanden.
	Aanpassen/updaten administratie-beheersysteem.	Ruimen mogelijk maken.	X	X		Is deels uitgevoerd en heeft geleid tot de eerste aanschrijvingen. Nog niet compleet afgerond. Koppeling met GBA ontbreekt, grootschalige aanschrijving niet mogelijk.
	Op begraafplaatsen Sauwerd, Winsum, Baflo, Ezinge alleen uitbreiden wanneer andere mogelijkheden uitgeput zijn.	Zo min mogelijk uitbreiden van begraafoppervlak, inbreiden waar mogelijk.	X			Er wordt niet uitgebreid.
	Op andere begraafplaatsen wordt geruimd om in beschikbare capaciteit te voorzien, anders wordt uitgeweken naar voorgaand genoemde begraafplaatsen.	Uitbreiding van het begraafoppervlak is uitgesloten.	X			Er wordt niet uitgebreid noch vindt er inbreiding plaats.
	Inbreiding toepassen waar dit noodzakelijk is en kan.	Na ruimen heeft inbreiding de voorkeur boven uitbreiding.	X			Is nog niet aan de orde geweest.
3.2	Vanaf vaststellen beleid alleen nog graven met uitsluitende grafrechten voor bepaalde tijd uitgeven.					
	Voor algemene graven kan niet bewust gekozen worden. Deze worden slechts uitgegeven wanneer het een Artikel 21-situatie betreft.	Zo veel mogelijk voorkomen dat graven worden uitgegeven waarvoor kosten worden gemaakt zonder dat er inkomsten tegenover staan.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Een grafrecht wordt na beleidsvaststelling uitgegeven voor 20 jaar, te verlengen met 10 jaar.	Verkorten gemiddelde grafrechtduur.		X		Uitvoering aan gegeven.
	De looptijd van een partnergraf wordt steeds gelijkgetrokken bij bijzetting.	Looptijd beide graven gelijk houden.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Er wordt geen onderscheid meer gemaakt naar type grafbedekking bij uitgifte.	Eenduidige regels voor eenvoudiger en goedkoper beheer.		X	X	Uitvoering aan gegeven.
	Striktere regels ten aanzien van reserveren van graven.	Voorkomen hoge onderhoudskosten.		X		Uitvoering aan gegeven.

	Beleidsuitgangspunt	Doelstelling concreet	Relatie Behoeft en capaciteit	Relatie exploitatie	Relatie kwaliteit van dienstverlening	Status
3.3	Afstoten niet-verplichte dienstverlening					
	Huur aula Winsum opzeggen bij eerste gelegenheid.	Kostenbesparing door afstoten niet-verplichte dienstverlening.		X	X	Geëffectueerd in 2014.
	Gemeentelijke bijdrage aan uitvaartcentrum Baflo wordt bij eerste gelegenheid stopgezet.	Kostenbesparing door beëindigen niet-verplichte bijdragen.		X	X	(Beperkte) bijdrage vindt nog steeds plaats.
3.4	Aanpassen beheerniveau begraafplaatsen					
	Begraafplaatsen Winsum, Baflo, Adorp, Sauwerd, Ezinge, Feerwerd en Gernwerd beheren op minimaal cultureel niveau.	Reduceren beheerkosten.		X	X	Uitvoering aan gegeven in 2011.
	Begraafplaatsen in landelijk gebied (Maarhuizen, Ranum en de Joodse begraafplaats) beheren op semi-natuurlijk beheerniveau.	Reduceren beheerkosten.		X	X	Uitvoering aan gegeven in 2011.
	Gesloten of niet-actieve begraafplaatsen (Bellingeweer, Wetsinge en de oude begraafplaats te Sauwerd) beheren op semi-cultureel beheerniveau.	Reduceren beheerkosten.		X	X	Uitvoering aan gegeven in 2011.
	De onderhoudscomponent benoemen.	Voorbereidingen treffen om tot kostendekkende tarieven te komen.		X		Onbekend
	Bepalingen ten aanzien van het (graf)onderhoud opnemen in de gemeentelijke beheersverordening.	Juridisch vastleggen van de beheer- en onderhoudsverplichtingen van de partijen voor de toekomst.		X		Uitvoering aan gegeven.
3.5	Bereiken 90 – 100% kostendekkende begraafplaats exploitatie.					
	Algemene graven worden niet langer als een keuzemogelijkheid aangeboden.	Opheffen ongelijkheid tussen keuze begraven en cremieren op kosten van de gemeente.		X	X	Uitvoering aan gegeven.
	Het onderhoud van de begraafplaatsen wordt deels uitbesteed aan Ability.	Reduceren beheerkosten.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Gemeente stopt met het onderhoud op de bijzondere begraafplaats Winsum-Obergum.	Kostenbesparing door beëindigen niet-verplichte bijdragen.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Reserveren middelen ten behoeve van een ruimingsplan en menskracht ten behoeve van het actualiseren van de begraafplaatsadministratie.	Voorbereiden financiering voor het beschikbaar maken van begraafcapaciteit.	X	X		Onbekend
	Reserveren middelen ten behoeve van onderzoek mogelijkheden van inbreiding.	Voorbereiden financiering ten behoeve van het beschikbaar maken van begraafcapaciteit.	X	X		Onbekend
	Koppelen kostencomponent begraafplaatsonderhoud aan batencomponent begraafplaatsonderhoud met relevante tarieven.	Verhogen opbrengsten door alle kosten in rekening te brengen.		X		Nog geen uitvoering aan gegeven.
	Wijziging: start grafrechttermijn bij uitgifte graf.	Direct inkomsten genereren om werkelijke kosten te dekken.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Daartoe ingerichte urnengraven een eigen tarief toekennen.	Tariefspecificatie voor een kostendekkende exploitatie.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Tarieven kindergraven tot en met 12 jaar kennen nu een lager tarief.	Kostendekkend maken van de tarieven naar rato.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Eén tarief voor grafbedekkingen en keldergraven (urnenkelder is gelijk aan grafkelder).	Tariefspecificatie voor een kostendekkende exploitatie.		X		Uitvoering aan gegeven.
	Asverstrooiing is vrijgesteld binnen de bepalingen van de APV.	Vereenvoudiging van de dienstverlening, eerlijke tarieven nastreven.		X	X	Uitvoering aan gegeven.
	Invoeren verhoogd tarief voor begraven op zaterdag.	Kostendekkend maken van de tarieven naar rato.		X	X	Uitvoering aan gegeven.
	Actualiseren financieel-administratief beheersysteem.	Basis leggen voor een kostendekkende begraafplaats exploitatie.		X		Eerste stappen zijn gezet, veel informatie is opgeslagen in een Excelbestand.
	Het gefaseerd verhogen van de begraafplaats tarieven tot en met het jaar 2014.	Bereiken beoogde kostendekkendheid.		X		Heeft 2x plaatsgevonden, is daarna gbestaat.

Uit het tabel 1 is op te maken dat aan het merendeel van de destijds vastgestelde beleidsmaatregelen uitvoering is gegeven. Uitzonderingen betreffen de selectie van cultuurhistorische waarden op de begraafplaatsen, het updaten en vervolledigen van de begraafplaatsadministratie, het stopzetten van de gemeentelijke bijdrage aan het uitvaartcentrum te Baflo, het aanpassen van de gemeentelijke exploitatie ten aanzien van de kostencomponent 'begraafplaatsonderhoud' en het koppelen van deze component aan een relevant tarief en de voorgenomen gefaseerde tariefsverhoging (alle oranje gemarkeerd in tabel 1).

3.2 Effecten van het oorspronkelijke beleid 2011

3.2.1 Behoeftte en capaciteit:

De effecten van het uitgeven van grafrechten voor bepaalde tijd zijn, gezien de korte termijn sinds vaststelling van het betreffende beleid, nog niet meetbaar. De grafrechten van de graven die sinds vaststelling van het beleid in 2011 zijn uitgegeven, komen pas 20 jaar later (in 2032) voor het eerst te vervallen. Dit beleid heeft dus pas op de lange termijn effect op de beschikbare begraafcapaciteit.

In 2011 berekende de gemeente de volgende behoefte- en capaciteitsprognose:

Begraafplaats	Beschikbaar voor uitgifte			Gemiddeld aantal bijzettingen per jaar (2007-2008-2009)			Einde capaciteit (zonder ruiming)		
	Graven	Urngraven	Urnennissen	Graven	Urnr-graven	Urnennissen	Graven	Urngraven	Urnennissen (columbarium)
Algemene begraafplaats Winsum	176	18	3	20	3	2	2019	2016	2010
Algemene begraafplaats Baflo	95	Evt. Urn in graf bijzettingen	24	12	1	0	2018	2018	2034
Algemene begraafplaats Ezinge	93	Evt. Urn in graf bijzettingen	nvt	5	0	0	2029	2029	Nvt
Algemene begraafplaats Feerwerd	12	Evt. Urn in graf bijzettingen	nvt	1	0	0	2032	2032	Nvt
Algemene begraafplaats Garnwerd	74	Evt. Urn in graf bijzettingen	nvt	1	0	0	2084	2084	Nvt
Algemene begraafplaats Sauwerd	243	20	5	6	1	0	2050	2030	2015
Oude begraafplaats Sauwerd	0	0	nvt	0	0	0	2010	nvt	Nvt
Algemene begraafplaats Adorp	177	27	nvt	1	1	0	2187	2037	nvt
Totalen	870	47	32	47	6	2			

Afbeelding 1. Behoeftte en capaciteitsbepaling gemeente Winsum 2010 (Bron: 'Begraven en Begraafplaatsen in de gemeente Winsum', d.d. juni 2011).

Uit berekeningen van de gemeente blijkt dat de beschikbare begraafcapaciteit in enkele gevallen op middellange termijn niet meer toereikend was.

Zo zouden op de begraafplaatsen Winsum en Baflo binnen een bestek van 8 tot 9 jaar geen graven meer kunnen worden uitgegeven als de gemeenten niet tijdig maatregelen zou nemen.

Op de begraafplaatsen Ezinge en Feerwerd zouden op middellange termijn maatregelen noodzakelijk zijn. Op andere begraafplaatsen bestond geen sterke begraafbehoefte (Adorp, Oude begraafplaats te Sauwerd en Garnwerd) waardoor maatregelen op lange termijn pas noodzakelijk waren of, vanwege het teruglopende gebruik, in het geheel niet meer aan de orde zijn.

Uit de berekeningen die in het kader van deze evaluatie 2015 zijn gedaan (zie bijlage A), blijkt het volgende.

Op de begraafplaatsen Adorp, Sauwerd, Ezinge en Garnwerd kan tot na 2035 begraven worden zonder maatregelen te treffen. Dit geldt zowel voor de uitgifte van reguliere graven als voor urnengraven en urnennissen waar van toepassing.

Gesteld kan worden dat op deze begraafplaatsen nu en in de toekomst (meer dan twintig jaar na 2015) voldoende begraafcapaciteit beschikbaar is. Dit wijkt niet af van de conclusie die in 2011 getrokken is. De beperkte vraag naar nieuwe grafruimten op deze begraafplaatsen is een belangrijke reden waarom de beschikbare begraafcapaciteit daar voor langere termijn voldoet aan de beleidsdoelstellingen.

Voor de begraafplaatsen te Winsum en Feerwerd is berekend dat de daar beschikbare begraafcapaciteit toereikend is om tot en met de periode 2015-2020 (Winsum) en tot en met 2010-2015 (Feerwerd) graven uit te kunnen geven. Na deze perioden zullen maatregelen uitgevoerd moeten worden om voldoende begraafcapaciteit beschikbaar te maken.

Voor de urnengraven geldt de periode 2020-2025 (Winsum). Voor de urnennissen is de beschikbare capaciteit op deze begraafplaats toereikend voor dit lopende jaar (2015).

Op begraafplaats Baflo kunnen tot en met 2030 nieuwe graven uitgegeven worden. De beschikbare capaciteit van de urnennissen is toereikend tot na 2035.

Dit wijkt enigszins af van de berekeningen uit 2011. Destijds werd berekend dat de beschikbare begraafcapaciteit slechts tot 2018 toereikend zou zijn. Het verschil wordt verklaard door een nieuw in gebruik genomen grafveld.

Wanneer de begraafcijfers van alle begraafplaatsen gezamenlijk vergeleken worden, blijkt er een afname van het aantal begravingen en asbestemmingen te zijn opgetreden. Waar in 2011 nog 52 nieuwe graven, urnengraven en nissen werden uitgegeven, is dit aantal in 2014 gereduceerd tot 31. Dit betreft een afname van bijna 40% binnen een bestek van drie jaar.

Geconcludeerd wordt dat gemeente Winsum met het gevoerde beleid voor wat betreft behoefte- en capaciteit gedeeltelijk is geslaagd in het bereiken van haar doelstelling maar dat een deel van het succes toe te kennen is aan een gedaalde begraafbehoefte. Knelpunten om – nu en in de toekomst – te voorzien in voldoende beschikbare begraafcapaciteit zijn met name op de volgende begraafplaatsen gelegen:

	Uitgifte nieuwe graven tot en met periode	Uitgifte nieuwe urnengraven tot en met periode	Uitgifte nieuwe urnennissen tot en met periode
Feerwerd	2010-2015	n.v.t.	n.v.t.
Winsum	2015-2020	2020-2025	2015
Baflo	2025-2030	n.v.t.	>2035

3.2.2 Begraafplaats exploitatie:

Uit de overzichten, opgenomen in bijlage B, blijkt het volgende. De omvang van de exploitatie is, ondanks de voorgenomen bezuinigingsmaatregelen, bijna gelijk gebleven. De baten zijn nauwelijks gestegen ten opzichte van 2010 en de lasten zijn niet gedaald.

Ook hier geldt dat waar in 2011 nog circa 50 nieuwe graven, urnengraven en nissen werden uitgegeven, dit aantal in 2014 gereduceerd is tot 31. In dat opzicht heeft de gemeente een gelijkblijvend resultaat weten te bereiken bij dalend gebruik van de begraafplaatsen.

Opvallend is de verschuiving van de omvang van de verschillende posten. Waar in 2010 de lasten voor het 'Verlenen van rechten' € 31.836 bedroegen, zijn deze in 2014 opgelopen tot € 149.776 zonder dat de batenkant dezelfde trend volgt.

Deze post is opgebouwd uit kosten voor verschillende producten, zoals 80% van uren van de afdeling Publiekszaken, 50% van de uitbestede uren voor onderhoud, 50% van de uren van B&O en 40% van de kapitaallasten. Sommige van deze producten hebben geen relatie met het 'Verlenen van rechten' (zie bijlage B).

Tegenover deze hoge post ten behoeve van het 'Verlenen van rechten' staat dat de lasten ten behoeve van het 'Begraven' in 2010 € 154.780 bedroegen terwijl deze in 2014 € 40.514 bedragen. De baten bleven grotendeels gelijk hetgeen impliceert dat (bij de geconstateerde afname van het aantal lijkbezorgingen) de begraafstarieven moeten zijn verhoogd. Dit duidt, ondanks de afname van het aantal begravingen, op een sterke kostenbesparing op dit vlak. Het deels uitbesteden van het groenbeheer aan Ability heeft hieraan een sterke bijdrage hebben geleverd. De lasten van de eigen gemeentelijke organisatie worden echter nog steeds deels doorberekend aan de begraafplaats exploitatie (zie bijlage B).

Tevens wordt geconstateerd dat ook aan de post 'Begraven' producten worden toegerekend die geen relatie hebben met het 'Begraven' (zie bijlage B, afbeelding B.A.3).

Opvallend is de verlaging in opbrengsten op het vlak van Grafbedekking en onderhoud. Ondanks dat op dit vlak sinds 2011 onderhoudskosten worden doorberekend aan de gebruiker van de begraafplaats levert dit niet de beoogde batenstijging op. Er is zelfs sprake van een halvering van de baten bij globaal gelijk gebleven lasten, dit terwijl de tarieven die gemeente Winsum hanteert tot de hoogste van de regio behoren.

3.2.3 Kwaliteit van dienstverlening

Ten behoeve van de toetsing van dit onderdeel hebben bijeenkomsten plaatsgevonden met lokale uitvaartverzorger en inwoners van de gemeente.

Tijdens het gesprek met de uitvaartverzorger op 29 juni 2015 waren zes uitvaartverenigingen en ondernemers aanwezig die regelmatig uitvaarten verzorgen op de gemeentelijke begraafplaatsen van Winsum.

De deelnemers aan de bijeenkomst werd gevraagd wat hun ervaringen zijn met betrekking tot het in 2011 vastgestelde begraafbeleid, maar ook welke trends en ontwikkelingen ten opzichte van dat beleid aan te wijzen zijn. De vraagstelling concentreerde zich op de geslaagde aspecten van het gevoerde beleid, de verbetermogelijkheden en mogelijke nieuw ontstane knelpunten. De reacties zijn in bijlage C beknopt geformuleerd.

De dienstverlening van de gemeente werd unaniem als prima beoordeeld. Het beheerniveau van de begraafplaatsen werd niet als negatief beoordeeld. Wel werd aandacht gevraagd voor beschadigingen aan grafbedekkingen. Door het gewijzigde beheer dat vaak machinaal wordt uitgevoerd, treden vaker beschadigingen op. De gemeente zou flexibeler kunnen insprijnen op de bestaande behoeften in de maatschappij waar het vormen van lijkbezorging betreft maar ook ten aanzien van grafbedekkingen.

De communicatie van de gemeente met de nabestaanden en rechthebbenden zien de uitvaartverzorger als een zwak punt.

Bij de inwonersbijeenkomst, eveneens op 29 juni 2015, waren naast de vertegenwoordigers van de gemeentelijke organisatie in de vorm van de portefeuillehouder en twee ondersteunende ambtenaren, circa zeventig burgers en ook raadsleden aanwezig.

De bijeenkomst werd voorafgegaan door een presentatie door KYBYS. Tijdens de presentatie werden bepaalde principes en begrippen uiteengezet en werd de opzet van het evaluatieonderzoek beschreven. Aan het eind van de presentatie werd de aanwezigen in gelegenheid gesteld vragen te stellen aan KYBYS en de gemeente/ portefeuillehouder als opdrachtgever maar ook om hun mening te geven ten aanzien van het gevoerde beleid.

De aard van de vragen en opmerkingen van de aanwezigen had niet zozeer betrekking op de inhoud van de presentatie noch op het door de gemeente gevoerde beleid, maar meer op een situatie die in een recent verleden is ontstaan en betrekking heeft op de wijze waarop de gemeente met de rechthebbenden communiceerde. De reacties zijn eveneens in bijlage C beknopt geformuleerd.

Bij de vragen en opmerkingen die wel betrekking hadden op het gevoerde beleid van de gemeente, bleek overeenstemming te bestaan met de conclusies die naar aanleiding van het gesprek met de uitvaartverzorgers werden getrokken.

Veel aanwezigen hadden geen begrip voor het nastreven van een zo hoge kostendekkendheid van de begraafplaats exploitatie ten koste van de emotionele kant. Het verder versoberen van de dienstverlening op de begraafplaatsen zou als bezwaarlijk worden ervaren. Het onderhoud van de begraafplaatsen was daarentegen geen punt van discussie hetgeen benadrukt dat het destijds eenmalig verlaagde onderhoudsniveau niet als bezwaarlijk wordt gezien.

De wijze waarop de gemeente communiceert met de burger zou ontoereikend zijn, zowel op inhoud als in vorm.

3.3 Analyse van het beleid 2011

Gezien de beleidsresultaten van het onderdeel 'behoefte en capaciteit' bestaat er voor drie begraafplaatsen op korte termijn behoefte om begraafcapaciteit beschikbaar te maken. Het gevoerde beleid is hierin tot op heden is geen succes geweest. Dit is voornamelijk te wijten aan de staat van de begraafplaatsadministratie. Deze is niet volledig voor wat betreft de rechthebbendegegevens en is niet geïntegreerd binnen de gemeentelijke informatiesystemen (BRP). Hierdoor is het aanschrijven van rechthebbenden een intensieve taak die momenteel alleen op kleinschalige wijze is uitgevoerd.

Het aanschrijven van rechthebbenden (of het naspeuren van aspirant-rechthebbenden) is noodzakelijk om tot verlengingen (en daarmee nieuwe inkomsten) te komen of om tot opzegging van lopende grafrechten te kunnen komen. In de ene situatie verkrijgt de gemeente nieuwe baten, in de andere situatie kan de gemeente tot hergebruik van haar begraafcapaciteit overgaan. Het hergebruiken van de begraafcapaciteit past in het gevoerde beleid tot op heden. Het zorgt ervoor dat het door de gemeente beheerde begraafplaatsoppervlak niet vergroot hoeft te worden en maakt dat de beheer- en onderhoudskosten daardoor niet hoeven toe te nemen.

Het effect van andere maatregelen die betrekking hebben op de duur van de grafrechten die in dit kader genomen zijn, laat op zich wachten. De maatregelen zullen pas op de middellange termijn effect sorteren. In die zin zal hun effectiviteit pas over circa 20 jaar duidelijk worden. In principe leiden deze maatregelen tot een gemiddelde verkorting van het gebruik van graven op de begraafplaats. Dit resulteert in de situatie waarin de gemeente eerder over haar begraafcapaciteit kan beschikken en dus minder snel tot uitbreiding van het begraafoppervlak hoeft over te gaan en waarin de gemeente gespreide, periodieke inkomsten ontvangt.

De beleidsdoelstellingen ten aanzien van het verhogen van de kostendekkendheid van de begraafplaats exploitatie zijn niet gehaald. De besparingen zijn minimaal, de opbrengsten vallen tegen ondanks de relatief hoge begraafstarieven. Niet alle vastgestelde maatregelen zijn uitgevoerd. Deels is dit te wijten aan de afname van het aantal lijkbezorgingen waardoor er bij gelijkblijvende kosten minder inkomsten ontvangen worden. Deels ligt hieraan ook de toerekening van uren aan bepaalde lastencomponenten ten grondslag en de gebrekkige transparantie van de exploitatieopzet (en daarmee de transparantie van de tarieven).

Daarbij bestaat naast de beheer- en onderhoudstaken die zijn overgeheveld aan 'Ability' nog steeds een aanzienlijke urenbelasting van de eigen organisatie. Hierdoor wordt ook het effect met betrekking tot de maatregelen voor het herzien van het beheerniveau deels teniet gedaan.

Voorts wordt met de graven met grafrechten voor onbepaalde tijd een grote overcapaciteit op de begraafplaatsen in stand gehouden die sterk drukt op de kostendekkendheid van de onderhoudskosten. Deze overcapaciteit kan op basis van de huidige gegevens niet uitgedrukt worden in oppervlaktekosten.

De beleidsdoelstellingen ten aanzien van het eenmalig (2010) aanpassen van de kwaliteit van dienstverlening zijn deels gehaald, in die zin dat het beeld op de begraafplaatsen redelijk verzorgd oogt en er vanuit de samenleving van Winsum geen werkelijke bezwaren zijn ontstaan. Waar deze wel bestaan heeft dit betrekking op de wijze waarop de gemeente haar tarieven bepaalt en de onmogelijkheid om nabestaanden voor langere tijd te ontlasten van grafzorg. Er zijn bezwaren gerezen over de wijze waarop gemeente Winsum in het recent verleden communiceerde met nabestaanden en rechthebbenden. Dit bevestigt de noodzaak voor een zorgvuldige communicatie maar duidt niet op een structureel gebrek aan kwaliteit van dienstverlening.

De beleidskeuzes die de gemeente in 2011 maakte op het vlak van de kwaliteit van dienstverlening lijken wat dat betreft goed uit te werken. Diensten of producten die de gemeente niet meer uitvoert/aanbiedt, worden niet gemist of zijn inmiddels deels op een andere wijze door andere partijen ingevuld (groenbeheer). Het in 2011 eenmalig herzien beheerniveau op de begraafplaatsen heeft niet tot noemenswaardige protesten of bezwaren geleid.

De vereenvoudiging van de dienstverlening (vervallen optierecht, meer vrijheden ten aanzien van asverstrooiing en grafbedekking, niet langer aanbieden aulafunctie) levert ook positieve reacties op. Het vrij laten van asverstrooiingen en de vrije keuze voor een bepaald type grafbedekking worden als positief ervaren en onderstrepen de wensen die binnen de maatschappij leven. Op financieel vlak heeft dit nauwelijks invloed terwijl het de gemeentelijke organisatie ontlast.

Capaciteit begraafplaatsen tot 2015										
Begraafplaats	Beschikbaar voor uitgifte (2010)			Nieuw uitgegeven				Nog beschikbaar 1/1 2015		
Winsum				2011	2012	2013	2014			
	graven	176		14	21	12	16			113
	urnengraven	18		2	0	1	1			14
	urnen nis	(3 + 10 nieuwe =) 13		4	1	0	2			6
				uitgegeven				nog beschikbaar		
Baflo				2011	2012	2013	2014			
	graven	95		5	4	5	2			79
	urnengraven	-		-	-	-	-			
	urnen nissen	24		2	0	0	0			22
				uitgegeven				nog beschikbaar		
Ezinge				2011	2012	2013	2014			
	graven	93		0	1	5	5			82
	urnengraven	-		-	-	-	-			-
	urnen nissen	-		-	-	-	-			-
				uitgegeven				nog beschikbaar		
Feerwerd				2011	2012	2013	2014			
	graven	(12 + 8 nieuwe =) 20		4	5	0	2			9
	urnengraven	-		-	-	-	-			-
	urnen nissen	-		-	-	-	-			-
				uitgegeven				nog beschikbaar		
Garnwerd				2011	2012	2013	2014			
	graven	74		0	2	0	0			72
	urnengraven	-		-	-	-	-			-
	urnen nissen	-		-	-	-	-			-
				uitgegeven				nog beschikbaar		
Sauwerd (2)				2011	2012	2013	2014			
	graven	243		17	6	6	3			211
	urnengraven	20		0	0	0	0			20
	urnen nissen	10		0	1	0	0			9
				uitgegeven				nog beschikbaar		
Adorp				2011	2012	2013	2014			
	graven	177		4	0	0	0			173
	urnengraven	27		0	0	1	0			26
	urnen nissen			-	-	-	-			-
Aantallen van de nog beschikbare graven tot 2010 zijn overgenomen uit de nota begraafplaatsen Winsum										

		Prognose: begravingen naar sterfteindex overlijdens					
		CBS index Winsum					
Begraafplaats		Gemiddelde periode 2011 - 2014	2015	2020	2025	2030	2035
			100	109	123	135	144
Winsum							
	graven	15,8	15,8	17,2	19,4	21,3	22,7
	urnengraven	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,4
	urnen nis	1,8	1,8	1,9	2,2	2,4	2,5
Baflo							
	graven	4,0	4,0	4,4	4,9	5,4	5,8
	urnengraven	-	-	-	-	-	-
	urnen nissen	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Ezinge							
	graven	2,8	2,8	3,0	3,4	3,7	4,0
	urnengraven	-	-	-	-	-	-
	urnen nissen	-	-	-	-	-	-
Feerwerd							
	graven	2,8	2,8	3,0	3,4	3,7	4,0
	urnengraven	-	-	-	-	-	-
	urnen nissen	-	-	-	-	-	-
Garnwerd							
	graven	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
	urnengraven	-	-	-	-	-	-
	urnen nissen	-	-	-	-	-	-
Sauwerd (2)							
	graven	8,0	8,0	8,7	9,8	10,8	11,5
	urnengraven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	urnen nissen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Adorp							
	graven	1,0	1,0	1,1	1,2	1,4	1,4
	urnengraven	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
	urnen nissen	-	-	-	-	-	-

Prognose: begraafbehoefte, periodiek									
Periodiek gemiddelde									
Begraafplaats		2015-2020	2020-2025	2025-2030	2030-2035	Totaal:		Voldoende/onvoldoende beschikbare capaciteit tot 2035	Zonder maatregelen begraven tot en met periode
Winsum									
	graven	82,3	91,4	101,6	109,9	385,1		-272,1	2015-2020
	urnengraven	5,2	5,8	6,5	7,0	24,5		-10,5	2020-2025
	urnen nis	9,1	10,2	11,3	12,2	42,8		-36,8	2010-2015
Baflo									
	graven	20,9	23,2	25,8	27,9	97,8		-18,8	2025-2030
	urnengraven	-	-	-	-	-			
	urnen nissen	2,6	2,9	3,2	3,5	12,2		9,8	> 2035
Ezinge									
	graven	14,4	16,0	17,7	19,2	67,2		14,8	> 2035
	urnengraven	-	-	-	-	-			
	urnen nissen	-	-	-	-	-			
Feerwerd									
	graven	14,4	16,0	17,7	19,2	67,2		-58,2	2010-2015
	urnengraven	-	-	-	-	-			
	urnen nissen	-	-	-	-	-			
Garnwerd									
	graven	2,6	2,9	3,2	3,5	12,2		59,8	> 2035
	urnengraven	-	-	-	-	-			
	urnen nissen	-	-	-	-	-			
Sauwerd (2)									
	graven	41,8	46,4	51,6	55,8	195,6		15,4	> 2035
								20,0	> 2035
	urnengraven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
	urnen nissen	1,3	1,5	1,6	1,7	6,1		2,9	> 2035
Adorp									
	graven	5,2	5,8	6,5	7,0	24,5		148,6	> 2035
								19,9	> 2035
	urnengraven	1,3	1,5	1,6	1,7	6,1			
	urnen nissen	-	-	-	-	-			

De situatie in 2010, dus vóór vaststelling van het vigerende begraafbeleid, was niet rooskleurig. De gemeente behaalde in de periode 2006 t/m 2010 een gemiddelde kostendekkendheid van 30,6%. In het jaar 2010 was deze dekkingsgraad wel opgelopen tot 37,3%. Op navolgende afbeelding is de berekening van deze kostendekkendheid weergegeven.

Tarientabel Lijkbezorging 2010 vs Kostendekking lijkbezorging	Hoofdstuk		Lasten	Baten	Kostendekking
	1	Verlenen van rechten	€ 31.836,26	€ 63.240,06	198,6%
	2	Begraven	€ 154.780,60	€ 27.736,87	17,9%
	3	Bijzetten van asbussen en urnen	€ 411,63	€ 277,37	67,4%
	4	Grafbedekking en onderhoud	€ 109.192,23	€ 16.864,02	15,4%
	5	Optierecht	€ 823,26	€ 2.773,69	336,9%
	6	Inschrijving en overboeken graven en urnenruimten	€ 137,21	€ 55,47	40,4%
	7	Opgraven en ruimen	€ 0,00	€ 0,00	0,0%
			€ 297.181,19	€ 110.947,48	37,3%

Afbeelding B.A.1. Tarientabel Lijkbezorging 2010 vs Kostendekking lijkbezorging (Bron: 'Begraven en Begraafplaatsen in de gemeente Winsum', d.d. juni 2011).

Uit voorgaand overzicht blijkt vooral het kostendekkendheidspercentage van de twee grootste posten 'Begraven' en 'Grafbedekking en onderhoud' bijzonder laag te zijn. Dit vormde mede aanleiding om de begraafplaats exploitatie te herzien middels vaststelling van nieuw beleid per 2011. De gemeente streefde met dit beleid een kostendekkendheid te bereiken van 90 à 100% op de begraafplaats exploitatie binnen een bestek van drie jaar. Hiermee kiest de gemeente ervoor niet langer algemene graven aan te bieden als keuzegrav aangezien via deze constructie sprake is van kostenverhoging voor de gemeente en een onevenwichtige verdeling van de kosten over de overige gebruikers van de begraafplaatsen. Ook kiest de gemeente ervoor om te bezuinigen op het groenonderhoud, hetgeen alleen bereikt kan worden door toepassing van een lager uurtarief en een lager kwaliteitsniveau.

Het onderhoud van de begraafplaatsen wordt daarom, net als voor de andere begraafplaatsen, sinds 2011 deels uitbesteed aan het leer/werkbedrijf Ability. Deze maatregel zou daarom bij moeten dragen aan een verlaging van de post 'Grafbedekking en onderhoud'. Daarbij komt dat de gemeente het begraafplaatsonderhoud nu erkent als een direct gevolg van het beschikbaar moeten stellen van graven en dit dus opneemt in de begraafleges. Deze koppeling van deze specifieke lasten aan de baten zou een sterke verhoging van de kostendekkendheid op dit onderdeel (Grafbedekking en onderhoud) moeten betekenen.

De gemeente streeft er voorts naar om zoveel mogelijk niet-verplichte dienstverlening te beëindigen. Dit betreft bijdragen in onderhoud of in financiële middelen aan aula's en bijzondere begraafplaatsen. Deze maatregel zou moeten resulteren in een afname van de kosten ten aanzien van de post beheer en onderhoud van aula's en gebouwen.

Naast deze bezuinigingen steekt gemeente Winsum in op het uitvoeren van een ruimingsplan. Om het te beheren begraafoppervlak niet te laten toenemen, wordt overgegaan tot structureel hergebruik van de bestaande capaciteit. Middelen dienen te worden vrijgemaakt om de gravenadministratie te actualiseren en om inbreidingsmogelijkheden per begraafplaats te onderzoeken.

Het is niet bekend of deze middelen uit de begraafplaats exploitatie voortkomen of dat een bijdrage uit de algemene middelen bedoeld wordt. Deze maatregel resulteert niet in een besparing van de lasten maar zorgt dat in de toekomst een betere balans ontstaat tussen beheerkosten en –baten.

Vervolgens specificeert de gemeente, in haar streven naar een hogere kostendekkendheid, meer tarieven per type dienstverlening of product en is sprake van een eerlijke verdeling van lasten. Het tarief voor

begraven wordt op zaterdagen verhoogd omdat de zaterdag als buitengewone begraaf tijd wordt beschouwd. Deze maatregel zorgt enerzijds voor een verlaging van de gemeentelijke lasten. Anderzijds wordt met deze eerlijke toerekening van kosten getracht de baten te verhogen.

Een laatste beleidspunt is het aanpassen en actualiseren van het financieel-administratief beheersysteem teneinde de financiële administratie te professionaliseren. Ook hier is niet bekend of deze middelen uit de begraafplaats exploitatie voortkomen of uit dat een bijdrage uit de algemene middelen bedoeld wordt. Ook deze maatregel resulteert niet in een besparing van de lasten maar zorgt dat in de toekomst een betere balans ontstaat tussen beheerkosten en –baten met het vooruitzicht dat aanschrijvingen zullen leiden tot meer verlengingen en daarmee meer inkomsten.

De effecten van het in 2011 vastgestelde beleid laten zich vertalen in de resultatenrekening van 2014

Tarieventabel - Lijkbezorging 2014			lasten	baten	kostendeckking
hoofdstuk	1	Verlenen van rechten	€ 149.776,51	€ 76.256,22	50,9%
hoofdstuk	2	Begraven	€ 40.514,80	€ 28.690,00	70,8%
hoofdstuk	3	Bijzetten van asbussen en urnen	€ 2.212,06	€ 1.805,00	81,6%
hoofdstuk	4	Grafbedekking en onderhoud	€ 113.408,23	€ 7.786,00	6,9%
hoofdstuk	5	Optierecht	€ 0,00	€ 0,00	0,0%
hoofdstuk	6	Inschrijving en overboeken graven en urnenruimten	€ 1.191,11	€ 845,00	70,9%
hoofdstuk	7	Opgraven en ruimen	€ 0,00	€ 0,00	0,0%
Kostendeckking Lijkbezorging			€ 307.102,71	€ 115.382,22	37,6%

Afbeelding B.A.2. Resultatenrekening 2014 (Bron: gemeente Winsum, juni 2015).

Uit afbeelding B.A.2 is op te maken dat in de huidige situatie een kostendeckendheid wordt bereikt van 37,6%. Wanneer de resultaten van 2010 en 2014 vergeleken worden, ontstaat het volgende beeld.

Vergelijking exploitatieoverzichten begraafplaatsen gemeente Winsum 2010 - 2014

Tarieventabel - Lijkbezorging 2014			Lasten 2010	Lasten 2014	Baten 2010	Baten 2014	Kosten-dekking 2010	Kosten-dekking 2014
hoofdstuk	1	Verlenen van rechten	€ 31.836	€ 149.776	€ 63.240	€ 76.256	198,6%	50,9%
hoofdstuk	2	Begraven	€ 154.780	€ 40.514	€ 27.736	€ 28.690	17,9%	70,8%
hoofdstuk	3	Bijzetten van asbussen en urnen	€ 411	€ 2.212	€ 277	€ 1.805	67,4%	81,6%
hoofdstuk	4	Grafbedekking en onderhoud	€ 109.192	€ 113.408	€ 16.864	€ 7.786	15,4%	6,9%
hoofdstuk	5	Optierecht	€ 823	€ 0,00	€ 2.773	€ 0,00	336,9%	0,0%
hoofdstuk	6	Inschrijving en overboeken graven en urnenruimten	€ 137	€ 1.191	€ 55	€ 845	40,4%	70,9%
hoofdstuk	7	Opgraven en ruimen	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	0,0%	0,0%
Kostendeckking Lijkbezorging			€ 297.181	€ 307.102	€ 110.947	€ 115.382	37,3%	37,6%

Duidelijk is dat er een sterke herziening heeft plaatsgehad in de toerekening van kosten aan bepaalde hoofdstukken, getuige de sterke stijgingen en dalingen op onderdelen. Uit het volgende overzicht blijkt waaruit deze posten zijn opgebouwd.

Relevante Lasten/Kosten voor leges					Hoofdstuk	Rechten	Begraven	Urnen	Onderhoud/ monumenten	Opties	Overschrijving	Ruiming
			Vertaling naar 2014		Begroting	1	2	3	4	5	6	7
67241010 Begraafplaatsen, algemeen												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
46221000	Uren, B&O-civiel	€ -	0%	€ -								
46224000	Uren Middelen-BIA	€ -	0%	€ -								
46224050	Uren Middelen-Comptabiliteit	€ 201,74	0%	€ -								
46225150	Uren samenleving - Publ.zaken	€ 19.064,87	89%	€ 17.015,84	€ 13.612,67		€ 2.212,06			€ -	€ 1.191,11	
46225000	Uren Ruimte - CCT	€ 13.113,40	19%	€ 2.521,81				€ 2.521,81				
67241020 Begraafplaatsen, civiele ploeg												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43432600	Huur materieel	€ 1.097,00	100%	€ 1.097,00		€ 1.097,00						
43433500	Zand/grint/schelpen	€ 6.665,46	85%	€ 5.665,64		€ 3.399,38		€ 2.266,26				
43433700	Plantmateriaal	€ 1.554,34	85%	€ 1.321,19		€ 792,71		€ 528,48				
43433800	Onkruidbestrijding	€ 12.889,30	90%	€ 11.600,37	€ 5.800,19	€ 1.160,04		€ 4.640,15				
43436000	Uitbesteed onderhoud	€ 38.776,19	88%	€ 34.163,16	€ 17.081,58	€ 3.416,32		€ 13.665,26				
43436050	Uitbesteed vgs bestek	€ 109.832,91	90%	€ 98.849,62	€ 49.424,81	€ 9.884,96		€ 39.539,85				
46221000	Uren B&O - civiel	€ 104.213,08	92%	€ 92.131,84	€ 46.065,92	€ 9.213,18		€ 36.852,74				
67241030 Begraafplaatsen, gebouwenonderhoud												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43435000	Uitbesteed onderhoud	€ 2.953,99	100%	€ 2.953,99	€ 1.477,00	€ 295,40		€ 1.181,60				
86006070	Onderhoudsvoorziening gebouwen	€ -	0%	€ -				€ -				
67241040 Begraafplaatsen, klachtenonderhoud												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43433200	Timmermateriaal	€ -	50%	€ -		€ -		€ -				
43435000	Uitbesteed onderhoud gebouwen	€ 1.378,80	50%	€ 689,40	€ 344,70	€ 68,94		€ 275,76				
46221050	Uren B&O - bouwploeg	€ 5.128,60	50%	€ 2.564,30	€ 1.282,15	€ 256,43		€ 1.025,72				
67241060 Begraafplaatsen, verzekeringen												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43419550	Waterschapsomslag	€ 33,67	60%	€ 20,20	€ 10,10	€ 2,02		€ 8,08				
43438100	Brandverzekering	€ 289,59	100%	€ 289,59	€ 144,80	€ 28,96		€ 115,84				
67241070 Begraafplaatsen, kapitaallasten												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
46101000	Kapitaallasten, Afschrijvingen	€ 28.327,50	100%	€ 28.327,50	€ 11.331,00	€ 8.498,25		€ 8.498,25				
46102000	Kapitaallasten, Rente	€ 8.004,01	100%	€ 8.004,01	€ 3.201,60	€ 2.401,20		€ 2.401,20				
82202000	Bespaarde rente	€ 404,55	100%	€ 404,55				€ 404,55				
67241080 Begraafplaatsen, nutsbedrijven												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43419550	Waterschapsomslag	€ 4,89	80%	€ 3,91				€ 3,91				
43434000	Waterlevering	€ 287,89	100%	€ 287,89				€ 287,89				
62101030 Wegen, eigen dienst												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43433800	Onkruidbestrijding	€ -	29%	€ -		€ -		€ -				
62101510 Wegen, sloten en bermen												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43436050	Uitbesteed werk volgens bestek	€ -	8%	€ -	€ -			€ -				
65601520 Openbaar groen, B&O												
(sub)product	Omschrijving	Totaal	Percentage	Bedrag leges								
43436050	Uitbesteed werk volgens bestek	€ -	21%	€ -	€ -			€ -				
							</					

Uit voorgaande afbeelding blijkt dat de toerekening van kosten niet gebonden lijkt aan de aard van de dienstverlening. In andere woorden, de lastencomponenten lijken niet juist gekoppeld te zijn aan de batencomponenten. Kosten voor bijvoorbeeld onkruidbestrijding worden ten laste gebracht van het verlenen van '(graf)rechten', kapitaallasten worden toegeschreven aan het product 'begraven'.

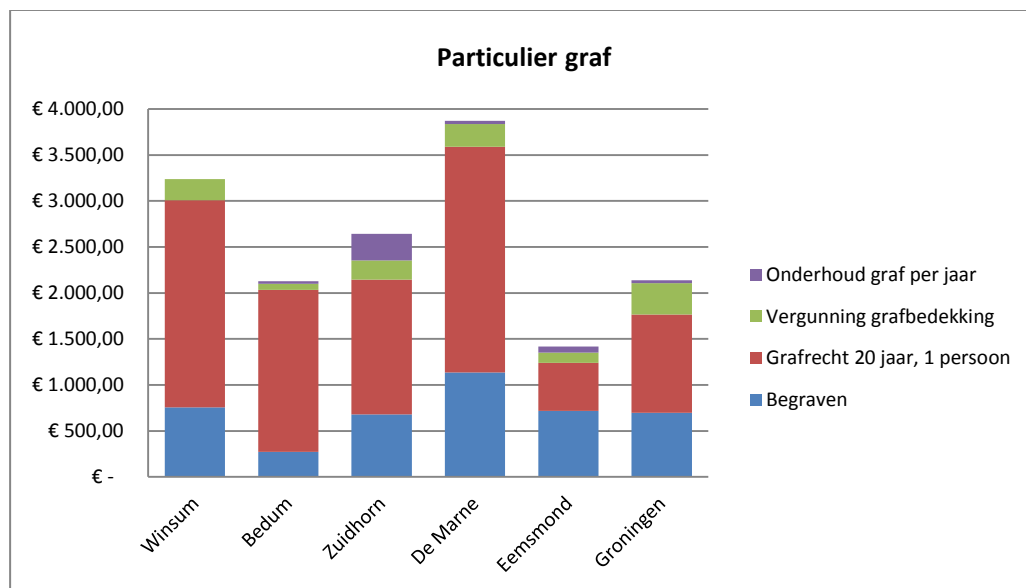
Tariefvergelijking regionaal

Wanneer nu de begraafstarieven van gemeente Winsum vergeleken worden met de tarieven van de omliggende gemeenten, ontstaat het volgende beeld.

Leges particulier graf	Winsum	Bedum	Zuidhorn	De Marne	Eemsmond	Groningen
Begraven	€ 755,00	€ 273,35	€ 680,40	€ 1.135,00	€ 718,95	€ 696,00
Grafrecht 20 jaar, 1 persoon	€ 2.255,00	€ 1.761,00	€ 1.465,40	€ 2.455,00	€ 521,16	€ 1.068,66
Vergunning grafbedekking	€ 229,00	€ 64,80	€ 209,35	€ 245,00	€ 110,20	€ 343,00
Onderhoud graf per jaar		€ 27,30	€ 287,85	€ 37,50	€ 69,00	€ 31,80
totaal graf	€ 3.239,00	€ 2.126,45	€ 2.643,00	€ 3.872,50	€ 1.419,31	€ 2.139,46

Afbeelding B.A.4. Tarievenvergelijking regio Winsum, d.d. september 2015).

* geldt voor graven uitgegeven voor 1-2-2006
* Geldt voor onbepaalde tijd
* Aanbrengen grafsteen en beplanting

Uit voorgaande afbeelding en grafiek blijkt dat gemeente Winsum regionaal gezien een hoog graftarief toepast, zeker wanneer rekening gehouden wordt met het feit dat gemeente De Marne graven uitgeeft voor onbepaalde tijd. Het gemiddelde tarief bedraagt € 2.573,29. Gemeente Winsum zit hier met een verschil van 20,6% boven, oftewel een tarief dat € 665,71 hoger ligt.

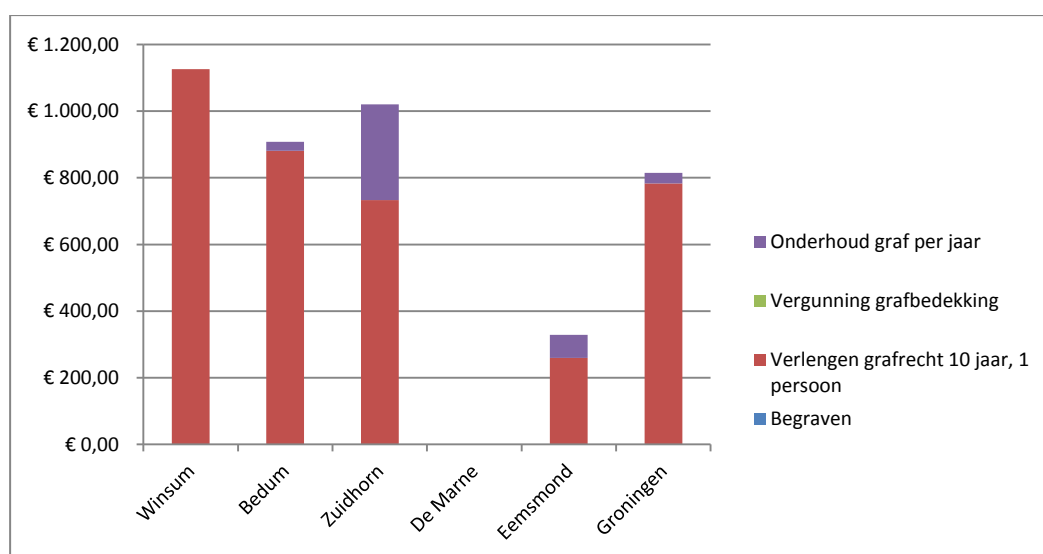
In de volgende tabel zijn de begraafstarieven voor verlenging van hetzelfde grafrecht weergegeven voor de duur van 10 jaar, weer steeds per gemeente.

Verlenging particulier graf	Winsum	Bedum	Zuidhorn	De Marne	Eemsmund	Groningen
Begraven	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Verlengen grafrecht 10 jaar, 1 persoon	€ 1.126,00	€ 880,50	€ 732,70	€ -	€ 259,55	€ 783,00
Vergunning grafbedekking	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Onderhoud graf per jaar	€ -	€ 27,30	€ 287,85	€ -	€ 69,00	€ 31,80
totaal graf	€ 1.126,00	€ 907,80	€ 1.020,55	€ -	€ 328,55	€ 814,80

Afbeelding B.A.5. Tarievenvergelijking verlenging grafrecht regio Winsum, d.d. september 2015).

* geldt voor graven uitgegeven voor 1-2-2006

* Geldt voor onbepaalde tijd

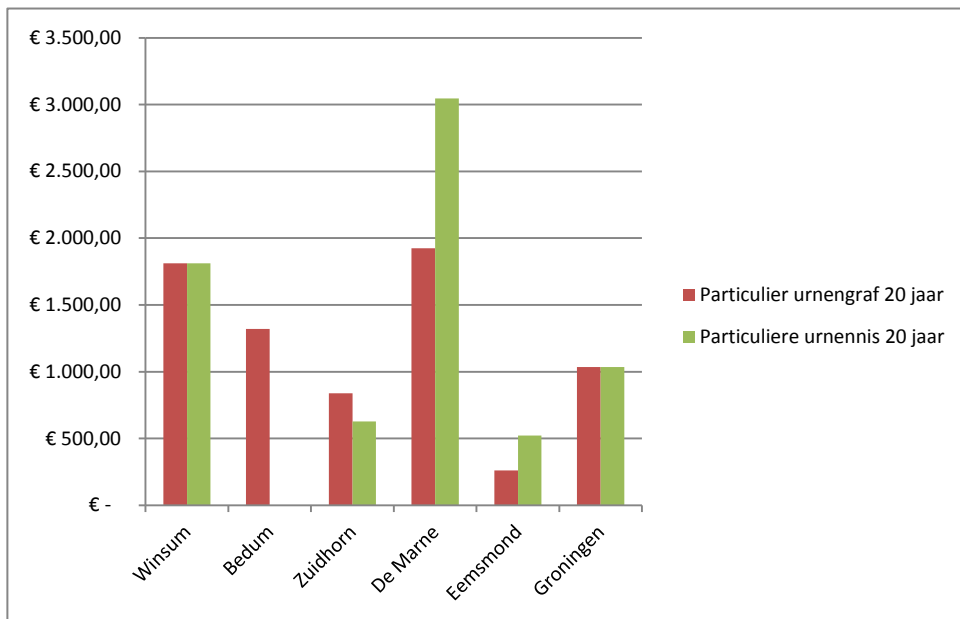
Uit voorgaande afbeelding en grafiek blijkt dat de tarieven dicht bij elkaar gelegen zijn, maar dat de verhoudingen ongeveer gelijk blijven. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat in gemeente De Marne geen verlengingen plaatsvinden. In de regio kost het verlengen van grafrechten gemiddeld € 839,54. Winsum zit daar met € 1.126,00 bijna 35% boven.

Voor de asbestemmingsvormen met een grafrecht voor 20 jaar geldt het volgende overzicht.

	Winsum	Bedum	Zuidhorn	De Marne	Eemsmund	Groningen
Particulier urnengraf 20 jaar	€ 1.812,00	€ 1.320,80	€ 837,40	€ 1.925,00	€ 260,50	€ 1.036,00
Particuliere urnennis 20 jaar	€ 1.812,00		€ 628,00	€ 3.045,00	€ 521,16	€ 1.036,00

Afbeelding B.A.5. Tarievenvergelijking regio Winsum, d.d. augustus 2015).

* Geldt voor onbepaalde tijd

Ook uit voorgaande afbeelding en grafiek blijkt dat gemeente Winsum regionaal gezien een hoog graftarief toepast ten aanzien van asbestemmingen, zeker wanneer rekening gehouden wordt met het feit dat gemeente De Marne deze voorzieningen aanbiedt voor onbepaalde tijd.

Bij het trekken van conclusies naar aanleiding van voorgaande regionale gegevens dient rekening gehouden te worden met een aantal zaken. Zo valt uit de vergelijking niet op te maken in welke mate de vergeleken gemeenten kostendekkend zijn met de door hen toegepaste tarieven waardoor het risico groot is dat een vergelijking mank gaat. Ook wordt uit de gegevens niet duidelijk op welke wijze de vergeleken gemeenten kosten toerekenen aan de begraafplaats exploitatie of hoe efficiënt de betrokken gemeenten hun werkzaamheden uitvoeren. Dit dient in ogenschouw genomen te worden wanneer de tarieven van de in de overzichten genoemde gemeenten vergeleken worden.

Desondanks kan geconcludeerd worden dat gemeente Winsum met relatief hoge tarieven er niet in slaagt een hoger kostendekkendheidspercentage te bereiken dan 37,6%.

Beknopte weergave bijeenkomst met uitvaartverzorgers

- De keuze tussen begraven en cremeren wordt steeds meer een financiële afweging in plaats van een principiële. Het onderhoud van het graf speelt een rol maar ook de kosten van verlenging van het grafrecht. Dit wordt geweten aan de stijgende begraafstarieven in aanvulling op de andere tarieven die voor het uitvoeren van een uitvaart in rekening worden gebracht.
- De begraaftijden die de gemeente hanteert worden als prima ervaren.
- Het beleid ten aanzien van de grafbedekkingen is in principe goed, sinds 2011 wordt geen onderscheid meer gemaakt op grafbedekkingstype. Vrijheid wordt als belangrijk ervaren, de mensen willen over dat soort keuzes (of men een graf kiest op het ene of op het andere grafveld omwille van handhaving van het beeld van gescheiden grafbedekkingen per type) ook niet nadenken op zo'n moment.

Antwoordquote: De keuze voor staande of liggende grafbedekkingen is vrij gelaten, sinds 2011 is dat niet meer gescheiden. Vrijheid is belangrijk, over dat soort dingen willen de mensen bij een overlijden niet nadenken.

Met name voor de jongere overledenen wordt opgemerkt dat meer vrijheid gewenst is bij nabestaanden. Denk hierbij ook buiten de kaders: waarom altijd maar een steen en niet iets anders?

- De afname van de duur van de grafrechten was voor veel nabestaanden een schok. De termijn is van onbepaalde tijd naar 20 jaar gegaan. Opgemerkt wordt dat het verder terugbrengen van de grafrechtstermijn conform de minimale wettelijke bepalingen de gemeente meer voordeel zou kunnen opleveren. Hiermee voorzien de uitvaartverzorgers ook een vergroting van de keuzemogelijkheden: 10 jarig (in lijn met de kosten voor een crematie) of 20 jarig grafrecht.
- Het aantal verzekerden in de gemeente is naar ervaring van de uitvaartverzorgers laag, vergrijzing speelt de uitvaartverzorgers parten. Geluiden die vanuit de bevolking opgevangen worden, betreffen de zorgen om een groot aantal te beheren graven van familieleden. Met de steeds stijgende kosten voor grafrecht is het velen onduidelijk waarvoor getekend wordt bij verlenging van zoveel graven. De kosten worden te hoog en mensen worden gedwongen graven op te geven die ze eigenlijk willen aanhouden. Het samenvoegen van graven kan hierin uitkomst bieden en zou door de gemeente als mogelijkheid aangeboden moeten worden. Zodoende kunnen rechthebbenden maar ook de gemeente kosten reduceren.
- Communicatie tussen gemeente en potentiële nabestaanden / rechthebbenden is een moeilijk punt. De doelgroep is meestal niet geïnteresseerd in de materie tot het moment dat ze ermee geconfronteerd wordt door een overlijden. Daar staat tegenover dat vragen tegenwoordig wel makkelijker worden gesteld. Voorbeeld Ezinge: Voor deze begraafplaats heeft de gemeente een enquête gedaan en is als gevolg de begraafplaats aangepakt en opgeknapt. Het verwerken van de aanvraag ten behoeve van een waterkraan op een andere begraafplaats duurt dan weer heel lang.
- Met betrekking tot het onderhoud en de inrichting van de begraafplaatsen: Het onderhoud kan altijd beter, de medewerking van de gemeente aan de uitvaart is daarentegen altijd goed. De gemeente krijgt een compliment voor de bereikbaarheid van de medewerkers. De inrichting van

de grafvelden op de begraafplaatsen wordt als te krap ervaren, met name op de oudere grafvelden.

Het (machinaal) onderhoud op de begraafplaatsen levert al te vaak beschadigingen aan grafbedekkingen op.

- Van burgerparticipatie is daarentegen niet veel sprake. Het is niet bekend of de gemeente voldoende inspringt op burgerinitiatieven.

Antwoordquote: Gesteld wordt dat kwaliteit een noodzakelijke voorwaarde is voor het gebruik.

- De behoefte aan bepaalde diensten of producten is wisselend. Zo bestaat er weinig behoefte aan nissen in urnenmuren. Daar staat tegenover dat juist grote behoefte bestaat aan urnengraven. Het ontwerp en de inrichting mag

volgens de uitvaartverzorgers beter. De toegepaste 'honingraat' urnennissen ogen niet aantrekkelijk.

- Ten aanzien van het gebruik van de strooivelden wordt door de uitvaartverzorgers opgemerkt dat hier slechts een klein deel van de verstrooiingen plaatsvindt. Het meendeel vindt plaats bij het crematorium, een ander groot deel verstrooit zelf op een eigen locatie naar keuze.
- De gemeentelijke beleidskeuze om bij een dubbelgraf (twee graven naast elkaar ten behoeve van familie of partner) direct van beide graven de grafrechten te laten starten levert in de praktijk soms schrijnende situaties op. Het tweede, naastgelegen graf is immers niet direct nodig (blijft nog zolang ongebruikt tot de rechthebbende zelf overlijdt) maar hiervoor dient al wel betaald te worden. Uitvaartverzorgers pleiten ervoor dat het reserveren van graven (tegen een lager tarief dan het huidige grafrechtstarief) mogelijk moet zijn. Met name voor de jongere echtparen is dit van belang.

Voorts zijn er nog enkele andere aandachtspunten genoemd voor de gemeente.

- Bij uitvaarten ondervinden uitvaartverzorgers regelmatig hinder van opgebroken of onbegaanbare paden.
- Het parkeren nabij de begraafplaats te Winsum wordt nogal eens als problematisch ervaren, met name voor de oudere bezoekers tijdens een uitvaart. Parkeergelegenheid dichterbij de ingang zou hen een dienst bewijzen.
In dat kader vragen sommige uitvaartverzorgers zich tevens af of de geplande uitbreiding van de sportvelden (en bijbehorende herverkaveling) geen problemen oplevert ten aanzien van de verkeersafwikkeling en het parkeren in de buurt.
- De nieuwe delen van de begraafplaats te Winsum zouden saai zijn ingericht, zeker wanneer deze vergeleken worden met de oudere delen van de begraafplaats.

Beknopte weergave reacties naar aanleiding van bijeenkomst inwoners

- Uit de vragen van de burgers bleek dat geen begrip bestond voor het nastreven van een zo hoog mogelijke kostendekkendheid van de exploitatie.
- De gemeente werd verweten te weinig belang te hechten aan de emotionele kant van de materie.
- Meerdere burgers uitten hun ongenoegen over het aanschrijven van zoveel nabestaanden als zou de gemeente ruimtegebrek hebben op de begraafplaatsen. De gemeente werd verweten meer zorg te hebben voor het innen van gelden dan iets anders. Een andere klacht bestond eruit dat de gemeente wel oog en middelen heeft voor het promoten van sport maar niet voor het begraven. De algemene consensus is dat het nastreven van kostendekkendheid van begraven als iets onrechtvaardigs wordt gezien. De consensus is dat men liever een wat minder luxueuze beheersinrichting heeft dan te hoge tarieven.
- Toch werden ook inhoudelijke vragen gesteld. Het ging hierbij om praktische vragen van burgers ten aanzien van het reilen en zeilen op de gemeentelijke begraafplaatsen, vragen die de gemeente middels een verbeterde vorm van communicatie zou kunnen beantwoorden. Voorbeelden hiervan zijn vragen met betrekking tot wie rechthebbende van een graf kan worden, hoe dient een overschrijving plaats te vinden en wanneer, geldt het begraafplaatsbeleid alleen voor de gemeentelijke begraafplaatsen etc.
- Uit de vragen bleek ook een bevestiging van de opmerkingen die de uitvaartverzorgers maakten, namelijk met betrekking tot de wens om de nabestaanden niet te belasten met onderhoud of betalingen na de dood. De vraag werd gesteld of afkoop van het onderhoud niet in één keer mogelijk was.

Antwoordquote: Mijn voorkeur; liever wat eenvoudiger, wat minder onderhoud en minder kosten dan luxe, veel mogelijkheden en hoge kosten. Ik zou begraven zeker niet duurder willen maken met allerlei extra's. Het moet betaalbaar blijven voor iedereen.

Enquêtevraag: Is er volgens u behoefte aan urnengraven, urnenmuren en een strooiveld op alle gemeentelijke begraafplaatsen?

Antwoordquote 1: Ik heb geen behoefte aan deze voorzieningen.

Antwoordquote 2: Er mag mogelijkheid geboden worden, alleen niet zo'n lelijke muur als in Baflo.

Antwoordquote 3: Op de grootste begraafplaatsen (...) is dit al gerealiseerd. Ik weet niet of hier op de kleinere begraafplaatsen wel ruimte voor is. Moet wel mogelijk zijn.

- Ten aanzien van de begraafstarieven werd gesteld dat de mensen liever kiezen of zouden moeten kiezen voor crematie in plaats van begraven "om de gemeente maar niet te spekken".

- Sommige vragen van burgers gaven inzicht in de traagheid of ontoereikendheid waarmee de informatie overdracht tussen gemeente en burger plaatsvindt: meerdere burgers waren niet - of pas sinds deze presentatie - op de hoogte van het feit dat de gemeente geen grafrechten voor onbepaalde tijd meer uitdeelt (tot 1990).

- Enkele opmerkingen betroffen de aanpassing van de kwaliteit van dienstverlening. Het gegeven dat het nemen van een optie op een graf naast het graf van een partner of familielid niet langer bestond werd als bezwaarlijk aangemerkt.
- Uit de enquête komt een wisselend beeld ten aanzien van de versobering van het onderhoud naar voren. De een vindt het beheerniveau prima, de ander is daar negatief over. Zij die negatief zijn, wijten de verminderde staat van onderhoud (die overigens conform beleid is) aan de uitbesteding van het onderhoud aan Ability.

Enquêtevraag: Wat vindt u van het huidige onderhoud van de begraafplaatsen?

Antwoordquote 1: Laatste jaren behoorlijk verbeterd.

Antwoordquote 2: Tevreden.

Antwoordquote 3: Zeer matig/slecht.